

Miquel Querol

La joiosa solitud de pensar i fer música

per FRANCESC BONASTRE

EL PASSAT 27 D'AGOST MORIA A VINARÒS EL PROFESSOR MIQUEL QUEROL I GALVALDÀ, DESPRÉS D'UNA LLARGA VIDA DEDICADA A LA MÚSICA EN TOTES LES SEVES MANIFESTACIONS.

Nascut a Ulldesona (Montsià) el 22 d'abril de 1912, es formà musicalment al seu poble, i poc després al col·legi de Sant Josep de Tortosa, amb Mn. Josep Peris; ingressà a l'Escolania de Montserrat als tretze anys, no pas per la idoneïtat de la seva veu —que ja començava a canviar—, sinó per la seva musicalitat i l'elevat nivell cultural, en què destacava el reeixit coneixement del llatí. El pas de l'adolescència a la joventut significà per a Querol el naixement de la vocació monàstica, com a novici benedictí a Montserrat; tanmateix, eixamplà extraordinàriament la seva cultura musical i humanística, en un procés ascendent que es deturà per la violència de la guerra civil, el juliol de 1936. Salvà la vida gràcies a la música: els músics del seu poble el reclamaren perquè dirigís la banda municipal. Traslladat a Barcelona el 1937, féu coneixença amb Joan Lamote de Grignon, que l'acolli com a deixeble; treballà en el si del Comissariat de Propaganda del Govern de la Generalitat amb la singular comesa de "poeta i músic", missió registrada en un document d'identitat que Miquel Querol m'ensenyava amb la gaubança d'adolescent que servà durant tota la seva llarga vida.

El 1945 acabà els estudis de llicenciatura en Filosofia a la Universitat de Barcelona, i el 1948 pre-

sentà la tesi doctoral, dirigida per José Camón Aznar, a la Universitat de Madrid —l'única universitat de tot el país en què es podien fer tesis doctorals en aquells anys—, sobre el tema *La escuela estética catalana contemporánea*; publicada posteriorment, el 1953, esdevingué una cita imprescindible per als estudiosos del pensament i de l'estètica a casa nostra.

Higini Anglès el cridà per oferir-li la Secretaria General de l'Instituto Español de Musicología del CSIC, institució creada a Barcelona el 1943, i en la qual Miquel Querol desenvolupà tota la tasca investigadora des del nomenament, el 1946, fins a l'acabament de la seva activitat oficial, el 1982.

Des del principi, treballà amb competència en la tasca fonamental de coordinar i fer funcionar l'excel·lent equip d'investigadors que Anglès havia pogut reunir: Josep Subirà, Màrius Schneider,

P. Antonio de Donòstia, Mn. Francesc Baldelló, Joan Tomàs, Emili Pujol, Josep Romeu, M. Santiago Kastner, Manuel García Matos, Arcadio de Larrea, Bonifacio Gil i Magdalena Rodríguez Mata; aquesta tasca esdevé molt més important encara si tenim en compte que Higini Anglès hagué de residir a Roma des del 1947, en ser nomenat president del Pontificio Istituto di Musica Sacra (on succeí en el càrrec Dom Gregori M. Sunyol), i, que per tant, Miquel Querol era el veritable cap de l'Institut mercès

a la confiança dipositada per Anglès i a la seva pròpia capacitat de treball. El 1952 fou nomenat vicedirector de l'esmentada institució, i, després de la mort d'Anglès, director (1970), fins a la seva jubilació.

els resultats de la seva pròpia capacitat de recerca sorgiren ben aviat i en abundor: destaquem-ne, dins la sèrie "Monumentos de la Música Española", *El Cancionero Musical de la casa de Medinaceli* (2 vol., 1949-50), *Canciones y Villanescas espirituales de Francisco Guerrero* (en col·laboració amb Vicenç Garcia Julbe 1955), *Romances y Letras a 3 voces* (1956), *Cancionero Musical de la Biblioteca Colombina* (1970), *Cancionero Musical de Góngora* (1975), *Madrigales españoles inéditos*

el siglo XVI y Cancionero de la Casanatenense (1981), *Cancionero musical de Lope de Vega* (3 vol., 1986-91), *Cancionero Musical de Turin* (1988).

Però el seu paper en l'avant-

guarda investigadora internacional li vingué pel fet d'haver iniciat a casa nostra els estudis sobre el barroc musical hispànic, seguint les petjades de Manfred Bukofzer (1947) i Susanne Clercx (1948); des de la seva ponència al congrés internacional de música religiosa de Roma el 1950 fins als darrers dies de la seva vida, es dedicà especialment a aquesta temàtica, de la qual ens llegà la sèrie *Música Barroca Española*, estudi antològic de la polifonia i la monodia barroca hispànica en sis volums, apareguts entre

QUEROL VA INICIAR ELS ESTUDIS SOBRE EL BARROC MUSICAL HISPÀNIC.

1970 i 1988; una contribució especial fou l'anomenat *Cançoner català dels segles XVI-XVII*, recopilació d'obres d'aquesta època escrites en llengua catalana.

La seva activitat musicològica es veié registrada en moltes altres publicacions; des de la gestió acadèmica del *Diccionario de la Música Labor* (1950-1954), al manual de *Transcripción e interpretación de la música española de los siglos XV-XVI* (1974) i a l'*Antología polifónica práctica de la época de los Reyes Católicos* (Granada, 2 vol., 1992 i 1995), com també les seves aportacions a obres internacionals: el *Riemann-Musik Lexicon*, l'enciclopèdia *Die Musik in Geschichte und Gegenwart* (1959-70), el *Dictionarium in septem linguis redactus* de la Societat Internacional de Musicologia o als estudis sobre Brito i Machado publicats a la Fundació Gulbenkian.

Miquel Querol publicà centenars d'articles de musicologia en les principals revistes nacionals (especialment, "Anuario Musical", que dirigí entre 1969-82) i internacionals; assistí com a ponent a una quarantena de congressos internacionals; impartí conferències a diverses universitats catalanes, espanyoles, americanes i europees; professà a la Universitat de Barcelona (1957-70);

fou guardonat amb el grau de doctor *honoris causa* per la Universitat Autònoma de Barcelona (1992) i la de Granada (1993); fou reconegut amb nombroses distincions i premis internacionals. Membre de la Societat Internacional de Musicologia, pertangué al seu Praesidium directiu en els períodes 1958-71 i 1977-82; fundador i primer president de la Societat Catalana de Musicologia; membre corresponent de la Real Academia de San Fernando de Madrid i acadèmic d'honor de la de Sant Jordi de Barcelona. La Generalitat de Catalunya el guardonà amb la Creu de Sant Jordi el 1997.

Aquesta vida curulla de treball investigador fou dedicada també a la creació musical; així ho palesen les prop de tres-centes obres compostes, que serva amorosament la seva vídua, la professora Alícia Muñiz. Obres sentides, emanades de la seva única vocació musical, bé que dirigida als diversos aspectes d'un mateix principi. Miquel Querol considerà sempre la musicologia al servei de la música, i per això pogué dur a terme la seva important dedicació a la recerca. Ell era, fonamentalment, un músic.

Altrament, per a ell la música formava part d'un concepte orgànic basat en l'humanisme, que concei-

xia en profunditat: Homer, Horaci i Virgili li eren tan familiars com Bach, Beethoven i Stravinsky; l'entusiasme, de vegades apassionat, en les seves idees, era fruit d'un llarguíssim exercici que a la fi esdevenia quelcom tan natural que semblava una improvisació efímera; però darrere d'aquella infantívola –i sovint, provocadora– desimboltura, hi albiraves sempre la pausada arquitectura ideològica, bastida pedra a pedra i forjada amb la poderosa cimentació de la seva voluntat, il·luminada per l'exercici regular de la intel·ligència.

La mort de Miquel Querol ens deixa més pobres. Sempre podrem dir que ens resta el seu llegat intel·lectual; però seria incomplet si al costat de la seva obra musicològica no hi consideràvem també la compositiva, que esdevé en certa manera un camí per descobrir, per fer-nos-el nostre.

I, sobretot, el seu llegat ha estat especialment la seva dimensió humana. La generositat espiritual, la riallada homèrica, l'aliatge del realisme més sincer amb un idealisme de vegades tan inesperat, eren constants en el tracte de mestre a deixebles. Tingué i donà confiança; posseí i forjà personalitat; obrí el camí, que nosaltres, els qui restem, hem de continuar de diversa manera, però convinguts de la bone-sa del guiatge inicial.